

Slovenski dom

roščina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Štev. 225

V Ljubljani, v soboto, 3. oktobra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 858

Divizija »Folgore« strla angleški napad v Egiptu

Italijansko uradno vojno poročilo št. 858 pravi:

V hudem boju, med katerim je bil zlomljen nasprotnikov napad, ki ga omenja včerajšnje vojno poročilo, se je posebno odlikovala divizija »Folgore«. Kaže, da so uničeni številni nasprotnikovi oklepni vozovi.

Nocoj je med bombardiranjem, ki so ga izvedla angleška letala na Tobruk, tresčilo v plamenih na tla eno letalo, ki ga je zadela obramba.

Pri Pirgosu (Kreta) je bilo eno angleško letalo vrste »Spitfire« po nemških lovcih prisiljeno spustiti se. Pilot je bil ujet.

Brzjavka italijanskih znanstvenikov Duceju

Duce je dobil naslednjo brzjavko: »Duce! Italijanski znanstveniki ob zaključku sej na 41. zborovanju družbe za napredek znanosti, ob zborovanju, ki je bilo prirejeno za dvajsetletnico vlade in počasteno za Vašo visoko navzočnostjo, posvečajo svoje misli in čustva učenjakom, ki se vztrajno bore in tistim, ki so slavno padli za veličino domovine. Hkratu obnovljajo svojo neomajno vero v visoko poslanstvo, ki ste ga vi zaupali znanosti, ki so s trdnjo roko vodile Italijo na pota njene velike bodočnosti, katero ji bo zagotovila zmaga. Predsednik Mariano D'Amelio.«

Tajnik stranke deli darila in pohvale italijanskim letalcem v Rusiji

Bojišče ob Donu, 3. oktobra. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča:

Med svojim obiskom pri bojevniki italijanske armade v Rusiji se je tajnik stranke podal na letališče, kjer tabore oddelki italijanskega letalstva, da bi jim sam izročil zavoje z darila iz milanskega vlaka. Spremljali so ga poveljnik italijanske armade v Rusiji general Garibaldi, zvezni tajnik iz Milana ter drugi člani odposlanskega. Ekscelenc Viduconi se je spustil na letališče, kjer ga je pričakal načelnik letalskega poveljstva v Rusiji z

vsemi častniki tega oporišča. Pregledal je oborožene čete, nato pa obiskal različne bolnišnice italijanske armade blizu letališča. Potem se spet vrnil tja. V neki letalski lopi so stali v vrsti letalci s častniki. Eksc. Viduconi je »bojevnikom v zraku izročil Ducejev pozdrav in pohvalo ter je poudaril, kako je Italija ponosna nad svojimi bojevniki v Rusiji. Po pozdravu Kralju in Duceju je simbolično izročil darila. Navzočnost ministra Viduconija je vzbudila navdušene manifestacije med hrabrimi letalci, ki so dolgo slavili Duceja.

Nemško vojno poročilo o bojih v Rusiji

Novo predmestje v severnem Stalingradu zavzeto po hudih bojih

Nova zavzetja na Kavkazu

Hitlerjev glavni stan, 3. oktobra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

V severozapadnem delu Kavkaza so nemške čete v napadu osvojile novo ozemlje.

Severozapadno od Stalingrada je bilo v maskovano zavzeto predmestje Orlovka, ki je bilo spremljeno v močno oporišče, zapadno od tega predmestja pa obkoljeni močni ruski oddelki. Ob severni bojni fronti so bili zavzeti ponovni razbremenilni napadi. Število sestreljenih oklepnikov prejšnjega dne se je tukaj povečalo na 124. Bojna letala za bližnje pomete so podpirala nastope na kopnem in zavarovala obrambni bok med Donom in Volgo. Nemška in romunska bojna letala so nadaljevala z uničevanjem važnih železniških prog na področju vzhodne Volge.

Na bojišču ob Donu so prizadele nemške, italijanske in madžarske letalske sile Rusom hude izgube težkega orožja in vsakovrstnih sredstev za prevažanje.

Južno od Ilmenskega jezera so se uspešno nadaljevali nemški napadali nastopi.

Južno od Ladoškega jezera je uničenje sovjetskih divizij, ki so bile v zadnjih dnevih obkoljene, tik pred zaključkom.

Na Ladoškem jezeru so bojna letala potopila stražno ladjo in z bombami poškodovala prevozni park.

V severni Afriki so lahka nemška bojna letala na fronti pri El Alameinu obstrlevala angleške topniške postojanke in skladišča pogonskega goriva.

Angleški bombniki so izvedli preteklo noč vojaško neuspešne napade na nekatere kraje severnega nemškega obalnega ozemlja. Civilno prebivalstvo je imelo majhne izgube. 22 napadajočih sovražnih bombnikov je bilo sestreljenih.

Pred nizozemsko obalo je prišlo v noči na 1. oktober do bitke med nemškimi zaščitnimi oboroženimi silami in večjim številom angleških brzih čolnov, ki so skušali napasti ladijsko skupino. Po kratki borbi so bili pri tem potopljeni 4 brzi čolni, 2 nadaljnja pa tako hudo poškodovana, da sta se bržkone tudi potopila. En nemški stražni čoln se je potopil.

Angleško letalstvo je izgubilo v času od 20. do 30. septembra 95 letal, izmed teh 34 nad Sredozemskim morjem in severno Afriko. V istem času je bilo v boju proti Angliji izgubljenih 18 nemških letal.

Berlin, 3. oktobra. s. Iz vojaških krogov se je izvedelo, da so nemške čete na severozahodnem kavkaškem odseku dosegle nove uspehe. Letalstvo je poseglo v boje na kopnem ter bombardiralo premikajoče se in zbrane čete. Po drugih kavkaških odsekih so nemške čete očistile ozemlje, ki so ga osvojile v poslednjih dneh. Jugovzhodno od Ilmenskega jezera so nemške čete nadaljevale svoje uspešne napade. Južno od Ladoškega jezera je skupina boljševiških sil,

Sklepi ministrskega odbora za preskrbo in cene

Pod Ducejevim predsedstvom je odbor določil dve milijardi lir za nagrade pridelovalcem žita ter sprejel sklepe glede kovinske industrije, preskrbe s kurivom in s tipiziranimi izdelki

Rim, 3. oktobra. s. Medministrski odbor za vzporeditev, preskrbo, razdelitev in cene se je pod Ducejevim predsedstvom sešel v Beneški palači dne 30. septembra in dne 2. oktobra. Navzoči so bili: minister za finance, za kmetijstvo, za promet, za korporacije, za zamenjavo in valute, državni podtajniki za notranje zadeve, za vojno izdelavo, Pascolato in Amicucci, načelnik nadzorstva za obrambo prihrankov in kredita, nadzornik stranke, predsedniki fašistovskih zvez delodajalcev, kmetijskih in trgovskih delavcev. Povabljeni so bili na sejo tudi general Chierici, glavni poveljnik državne gozdne milice, nar. sv. Miniati, podpredsednik korporacije za les ter senator Boccardo.

Odbor je sklepal o naslednjih zadevah:

Nagrade za pridelavo žita. Ker se bliža čas za setev, je odbor izrekel prepričanje, da bodo italijanski kmetje ubogali Ducejevo geslo: Vsaka gruda naj bo obdelana! in da bodo z vztrajno voljo premagali neizogibne težave vojnega časa ter posevek in pridelek pšenice ter drugih žit v skladu z določili načrta za kmetijstvo povečali do skrajnosti. Prizadeti zastopniki so izjavili, da bi bilo primerno, če bi nagrade za pridelek žita v celoti podeljevali tedaj, ko se žito odda. Odbor je na predlog ministrstva za kmetijstvo sklenil ta predlog sprejeti. Da bi povečal pridelek pšenice, temeljne hrane za italijansko ljudstvo, je sklenil dosedanje vsoto, določeno za nagrade, ki je znašala 1.850.000.000 lir, zaokrožiti na dve milijardi lir. Nagrade bodo razdeljene ob izročitvi pšenice,

pridelane v letu 1942-43. Vrh tega je bilo določenih 150.000.000 lir posebnih nagrad za pšenico, pridelano v južni Italiji in na otokih.

Kovinska industrija. Odbor je potem poslušal obsežno poročilo senatorja Arturja Boccarda, predsednika državne zveze kovinskih industrijcev, o položaju italijanske železne industrije. Odbor je ugotovil, da ta panoga, ki je bistvenega pomena za življenje in obrambo naroda, krije vso potrebo v železnih izdelkih za vojne namene ter za neobhodne civilne potrebe, potem ko je premagala težave, povzročene po vojnem položaju in vedno bolj napredovala v avtarkiji.

Odbor je poudaril tudi, da se italijanska železna industrija drži pri svojih trgovskih izdelkih cen, določenih junija 1940. To dela industrija, ki je pod nadzorstvom države, in zasebna industrija. Sklenila je, da bo te cene tudi ohranila, država pa naj se naprej olajšuje nekatera bremena ob tistih izdelovalnih prilikah, ko je to neobhodno potrebno.

Drva in ogelje. Odbor je nato poslušal poročilo poveljnika gozdne milice o delovnem načrtu za ureditev pridobivanja, razdeljevanja in cen drvam ter ogelju. Odbor je poročilo odobril ter potrdil poprejšnja navodila glede tega. Navodila naj spravijo v sklad pridelavo, porabo ter ostale cene za te predmete najširše porabe.

Tipizirani izdelki. Odbor je vzel na znanje, da se delo za tipizacijo ter ureditev izdelave in

Hitler izročil Rommelu maršalsko palico

Berlin, 3. okt. s. List »Angriff« javlja, da je Hitler sprejel poveljnika nemške oklepne armade v Afriki maršala Rommela. Pri tej priliki mu je Hitler izročil odlok o imenovanju za maršala in maršalsko palico. Izrekel mu je tudi v imenu nemškega naroda svojo zahvalo za vse zasluge.

Bivši predsednik francoske zbornice Heriot prijet

Vichy, 3. oktobra. s. Na zapoved vichyske vlade je bil prijet bivši predsednik francoskega parlamenta Heriot, ki je bival v okolici Lyona ves čas, odkar je nehal biti predsednik. Na pristojnem mestu so objavili to novico brez podrobnosti.

Žetev in zimska setev v zasedeni Ukrajini

Rim, 3. okt. s. V Ukrajini so popolnem razvoju dela za žetev in začelo se je tudi že jesensko delo. Med tem ko lani v septembru v okolici Kirovgrada ni bilo še pospravljenih celih 70% žita je danes, po letu dni, omlačnega že 80% pridelka. O pridelku ječmena letos sodijo, da je najboljši, kar jih je Ukrajina doživela v zadnjih nekaj letih. Tudi pozno proso obeta najlepši uspeh. Lani so mogli posejati z ozimino samo 22% vse kmečke zemlje in samo del te zemlje je rodil sad. Letos bodo z ozimino lahko posejali večjo površino ozemlja, in sicer po nekaterih pokrajinah celo 30, da tudi 36% zemlje.

Odkritje nasilniške zarote v Franciji

Nantes, 3. oktobra. s. Prijetje enega izmed morilcev eodnika Le Brasa je privedlo do odkritja obsežne francoske nasilniške organizacije v službi Anglie. Oblastem se je posrečilo najti orožarno te tolpe ter zaseči čez 300 bomb, 2 strojnici, kakih 10 samokresov in druge nasilniške potrebščine.

Zmaga 11 karabinjerjev nad angleško motorizirano skupino pri Tobruku

Operacijsko področje, 3. okt. Posebni dopisnik agencije Stefani v Severni Afriki poroča:

Med še neznanimi dogodki ob takojšnjem neustrašenem in zmagovitem nastopu italijanskih čet ob angleškem izkrcanju pri Tobruku, je tudi tista, ki se je primerila karabinjerjem. Dogodba zasluži, da se pove v čast tihega, pa zato nič manj uspešnega dela te vrste čet na različnih toriščih afriških bojev. Znano je, da so hkratu z izkrcanjem z mornja Angleži imeli načrt, da bodo iz pušcave napadli področje pri Tobruku, da bi tako razdvojili obrambne posadke.

Šest tovornih avtomobilov se je nenadoma prikazalo ob mraku 13. septembra v bližini Sidi Rezegha. Avtomobili so imeli prižgane luči in z vso brzino drveli proti Tobruku. Toda eden od karabinjerjev, ki je stal na osamljeni postojanki, jih je zapazil in dal alarmni znak. Čeprav je bilo vojakov v celem le 11, so se vseeno hitro razpostavili v bojno črto, da bi nasprotniku zaprli pot. Premoči sovražnika je bila očitna, toda odpor je bil kljub temu zagrižen. Iz neposredne bližine so začeli uspešno streljati v nasprotnika. Nasprotnik, ki je bil sprva presenečen, je začel odgovarjati z vsemi kalibri in začel z manevri za obkolitev majhne posadke. Neenaki dvoboj je potekal že v popolni temi, le strelji iz pušk, topov in strojnic so trgalji temo. Položaj je za branilce postajal vedno dramatičnejši, toda še vedno so se zagrizeno borili. Avtomobil, ki je pridrl precej dlje od ostalih, je padel v ogenj strojnice iz nekaj deset metrov oddaljenega tabo-

rišča. Angleška posadka je poskakala iz avtomobila in se hotela prebiti skozi vrste branilcev, toda točen ogenj iz pušk jo je prisilil, da je planila nazaj na avtomobil in jo ucvrla za stalimi avtomobili. Trden odpor, ki so ga karabinjerji dajali mnogo močnejšemu nasprotniku, je prisilil nasprotnika, da se je začel boriti za umik. In res, pogum, odločnost in ognjevitost 11 neustrašenih vojakov so slavili zmago. Ko so kmalu nato prispela ojačenja, ki jih je šel klicat karabinjer na motokliki skozi vse zaporne ognje in obkolitev, nasprotnika že ni bilo več, ker je v temi izginil v puščavo.

Napovedi o zboljšanju nemške prehrane v četrtem letu vojne

Državni podtajnik Backe izjavlja, da bo v četrtem vojnem letu več maščob, mleka in presnega masla

Berlin, 3. oktobra. s. Za nemški žetveni praznik, ki ga bodo praznovali jutri, 4. oktobra, je propagandni minister dr. Goebbels odredil, da se zastave ne izobešijo. Listi v kratkih poročilih poudarjajo, da poteka žetev vseh poljskih pridelkov najugodnejše. Državni podtajnik za prehrano, Backe, je izjavil predstavnikom tiska med drugim, da so propadli vsi upi sovražnikov, da bo stradala Nemčija in z njo tudi evropska celina zavoljo neugodnega vremena in zaradi velikih vojnih naporov. Vse se je podrla ob vztrajnem delu milijonov ljudi iz vseh slojev, ki so bili

prodaje tipiziranih izdelkov širi ter izpopolnjuje v vsem krogu, ki sega od surovin pa do končnih izdelkov in do njihove razdelitve za porabo. Se enkrat je poudaril, da mora razvoj izdelave, tipiziranih predmetov dajati poročilo za redno preskrbo prebivalstva glede njegovih domačih in delovnih potreb, to pa po stalnih in pravičnih cenah. O omejitvi civilne porabe, kar je posledica vojnih zahtev, so sklenili, naj podtajništvo zdaj pa zdaj poroča odboru.

O raznih vprašanjih, ki so bila na sporedu, so govorili ministri: Pareschi, Ricci, Riccardi, Di Revel, podtajnika Pascolato in Amicucci, tajnik odbora Venturi, senator Boccardo, nar. s. Frattari in Bignardi, poveljnik državne gozdne milice ter prof. Balella.

Prihodnja seja bo 19. oktobra ob 17.

Vesti 3. oktobra

Mednarodni odbor za obrt se bo 8. oktobra sešel v Budimpešti pod predsedstvom italijanskega nar. sv. Gazzottija. Baval se bo z vprašanjem o obrtniškem delu med vojno in po vojni. Sej se bodo udeleževali zastopniki Italije, Nemčije, Rumunije, Španije, Slovaške, Švice in Madžarske.

V Združenih državah so začeli veliko propagandno gonjo za štednjo z gorivom pod geslom: »Kurite skromno in nosite pulover!«

Veliko medvedov se je prikazalo v goratih francoskih predelih pod Pireneji. Zverine so povzročile hudo škodo med čredami.

Nemško vrhovno poveljstvo je s 1. oktobrom zvišalo prejemke upokojencev, invalidov iz sedanje in poprejšnje vojne ter sorodnikov padlih vojakov.

Pri letalski nesreči v Montevideu se je ubil vrhovni poveljnik urugvajskega letalstva Curbeloy. Curbeloy je pilotiral novo vrsto vodnega letala »Sikorski«. Pri spušcanju na vodo pa se je letalu odlomil čoln, nakar se je letalo s Curbeloyem vred potopilo.

V London se je povrnil iz Kanade namestnik angleškega ministrskega predsednika in državni tajnik za dominione major Attlee. Z njim je prispela tudi posebna kanadska vojaška komisija pod vodstvom kanadskega vojnega ministra.

Hrvaški državni poglavar se je vrnil z vzhodnega bojišča v Zagreb, nato pa je bila takoj izrečna seja ministrskega sveta.

Cungking so Japonci bombardirali isti dan, ko je imel Rooseveltov odposlanec Wilkie daljši razgovor z maršalom Čangkašekom.

Angleži zadnje čase spuščajo nad nekaterimi kraji v Nemčiji zažigalne balone s premerom dveh ali treh metrov, ki imajo to lastnost, da se takoj vnamejo, kakor hitro se dotaknejo kakšnega predmeta, kar povzroči eksplozijo balona, poroča »Völkischer Beobachter«. List svari prebivalstvo, naj se takih balonov ne dotika, marveč naj takoj obvesti najbližnjo policijsko postajo.

Smešno prikrivanje Rooseveltovih potovanj po Združenih državah

Stockholm, 3. okt. s. Dopisnik lista »Afton Bladette« poroča, da je Rooseveltovo nadzorstveno potovanje po raznih pokrajinah Združenih držav trajalo 14 dni in da ga v Ameriki uradno označujejo za eno najbolj varovanih skrivnosti v vsej vojni. »Herald Tribune« pa pravi, da je ta skrivnost izredno nesrečen in nesmiseln ukrep. Če se predsednik v nekem mestu pokaže mnogo tisoč osebam, pa ne sme noben list pisati o njegovem prihodu, pomeni to razločno žalitev zaupanja in zdrave pameti ameriškega ljudstva. Pod Rooseveltovo vlado so bile storjene hude napake glede širjenja novic. Upali so, da bo novi načelnik vojnega obveščevalnega urada, Davis, mogel končati s to mučno nadležnostjo. Namesto tega pa se dogaja, da ameriškemu ljudstvu bedasto prikrivajo nekatere novice, ne da bi kdo razumel, zakaj. Mnogo nepravil bi ne bilo, če bi bili pred Rooseveltovim odhodom dali kratko uradno poročilo, v katerem bi bili povedali, da misli predsednik za krajši čas zapustiti Washington.

Huda železniška nesreča v Švici

Bern, 3. oktobra. s. Izvedele so se nove podrobnosti o železniški nesreči na progi Bienne-Neuchatel, ko sta trčila nek tovorni in osebni vlak. Nesreča je zahtevala 10 mrtvih, med njimi oba strojevodja. Dalje več kot dvajset ranjenih. Dva vozova tovornega vlaka sta se preklenila v jezero Bienne. Promet na progi je v celoti pretrgan.

zaposleni v poljedelstvu. Povedal je dalje, da bo v četrtem letu vojne na razpolago več maščob, več in boljše mleka in tudi več presnega masla kakor kdaj koli prej. Državni podtajnik je nato podal primerjavo med prehrabeniimi pogoji v Nemčiji v prvi svetovni vojni in pogoji v sedanjí vojni, rekoč, da je ta položaj sedaj mnogo boljši, kakor pa pred dobrimi dvajsetimi leti. Nemčija, je dejal Backe, se je že davno pretolkla skozi najkočljivejše obdobje na področju prehrane. Načrta preosnova kmetijstva v vsej Evropi, pa bo rodila še druge ugodne posledice.

Ekse. Grazioli obiskal trg in tržne ustanove

Ljubljana, 2. oktobra.

Davi, v zgodnjih jutranjih urah, je izvršil Visoki komisar nekoliko iznenadnih obiskov našim trgov in nekaterim nadzorovalnim, ki se bavijo s prodajo in dobavo živil.

V spremstvu podžupana Com. Tranchide, se je Ekscelencija Grazioli napotil okoli osme ure na glavni trg za zelenjavo. Ko se je uveril o razpoložljivosti blaga na trgu samem, se je v spremstvu nadzornika prehranjevalne službe ustavil pred mnogimi stojnicami in pregledal izloženo zelenjavo ter povprašal prodajalke za zanimanjem po njihovih morebitnih težavah in pritožbah, ki bi jih imele te gospodinjice v svrhu zboljšanja različnih panog živilske dobave.

Visoki komisar je tudi vprašal mnoge prodajalke, ki so mu radevolje predložile različne vrste, ki ovirajo intenzivnejšo dobavo zelenjave na trg.

V zvezi s tem je Visoki komisar takoj ukrenil, da se naj prouči možnost za ustanovitev središč za zbiranje zelenjave in sadja izven mestnega pomenja. Odtod bi se tako blago lahko dobavljalo na trg z avtomobili. Obenem je takoj odločil, da se naj taka zbirališča ustanovijo tudi po večjih krajih naše pokrajine.

Pospeševanje preskrbe

V teku svojega obiska je dal navodila tehničnemu osebju, da naj stori vse mogoče, da se olajša preskrba občinstva, pri čemer je tudi skrbel za potrebe manj imovitih. Ko je Ekscelencija obšel prostore sedaj dogotavljenega ribjega trga, se je napotil v trgovine nekaterih grozistov z zelenjavo in sadjem, ki so mu takisto razložili svoje potrebe. Visoki komisar je priznal nekaterim prošnjam upravičenost in ukazal, da se naj takoj izvede vse potrebno, da bodo grozisti lahko v direktnem stiku z virom proizvodnje, s čimer se bodo olajšale dobave po cenah, ki jih ne bodo obremenjavali stroški posredništva.

Dokler se je vršil obhod, je vest o nenadni inspekciji izzvala živo zanimanje med ženami iz ljudstva, ki so bile na trgu in marsikatera izmed njih se je približala Visokemu komisarju, da mu potoži svoje potrebe in da se mu zahvali za zanimanje, ki ga Ekscelencija izkazuje za potrebe ljudstva.

Po odhodu s trga je Ekscelencija Grazioli posetila sedež Gospodarske zveze, kjer sta ga sprejela kmetijski nadzornik dr. Rigoni s svojim sodelavcem dr. Inghiranimem ter navratelj Radanovič. Slednji je predstavil Visokemu komisarju uradništvu zveze ter mu naslovil prisrčen pozdrav, izrazivši hvaležnost najširših krogov, ki imajo koristi od zveze, za zanimanje, ki ga je Ekscelencija vedno pokazal za kmetijske zadruge in za naklonjenost, s katero je zasledoval delovanje zveze.

V Gospodarski zvezi

Ekscelencija Grazioli je v svojem odgovoru potrdil svoje živo zanimanje za delo zveze in izrazil prepričanje, da se bodo naloge izvrševale z vestnostjo in zanesljivostjo ter da se bo zveza izkazala vedno vredna pomoči in podpori.

Obrestna mera novih poštnih hranilnih bonov

Od dne 1. oktobra letos je uveljavljena naslednja obrestna mera za poštne hranilne bone: boni za 100 lir 4%, nadalje pa znaša obrestna mera za triletno bone 4,25%, za petletno bone 4,50%, za desetletno bone 5%, za trinajsletno bone 5,25% in za šestnajsletno bone 5,50%.

Nove oblačilne karte

Kot smo že poročali, je Državni tiskarski zavod že razposlal posameznim občinam v Kraljevini nove oblačilne karte za razdelitev, in sicer za dobo od 1. novembra 1942 do 31. oktobra 1943. Kot smo tudi poročali, bosta samo dve vrsti kart: ena za odrasle, druga pa za otroke, obe brez razlike spola. Obenem opozarjajo listi, da neizkoriščene številke nikakor ne bodo smele biti rabljene po 31. oktobru recimo na ta način, da bi jih dali trgovcu na kredit v naprej za blago, ki bi se eventualno kasneje nabavilo. Z dnem 31. oktobra izgubijo točke veljavo.

Za trgovce bo uvedena novost, da bodo namesto dosedanj knjige o prodajah morali voditi samo knjigo o prejemu in izdaji blaga. Vsekakor bo moralo vse dne 31. oktobra preostalo blago biti navedeno v knjigah.

Nadalje so bili izdani v Kraljevini tudi posebni predpisi za trgovce s čevlji. Vsi trgovci morajo prijaviti svoje zaloge čevljev, ki so še iz proizvodnje leta 1940. Ta ukrep ima namen rezervirati prodajo čevljev samo za one trgovce, ki trgujejo samo s čevlji in za one obrtnike, ki ne izvršujejo drugih obrti.

pore. Ko is je ogledal urade, je Visoki komisar hotel videti tudi skladišča, kjer se je ustavil ter govoril s nekaterimi težaki, vprašujoč jih o njihovem delu o njihovi medbi in o njihovih težavah. Med obhodom je Ekscelencija posetila tudi skladišča kmetijske zadruge, kjer se je zlasti zanimal za razdelitev krompirja in drugih pridelkov. Hotel si je ogledati tudi kmetijsko kuhinjo, ki je nameščena na prvem nadstropju poslopja ter je zaprosil za podatke o sestavi živil ter o cenah testenin. Izjavil je svoje zadovoljstvo zaradi snage in reda, ki ga je ugotovil v obednici, kjer vsak dan obeduje po nizki ceni okoli 150 oseb.

Pri 9.50 je Visoki komisar dospel do centralne za zbiranje mleka. Preden se je začel ogled naprav, je Visoki komisar želel biti na tekočem glede ukrepov Prevoda za preskrbo z mlekom

Priča, ki razkriva globino komunističnih zablod

Naivno romantične predstave o partizanskih borcih, ki so jih nekateri prej imeli pod vtisom brezvestne, a spretno komunistične propagande, so prav vse spalnile v nepopisnem razočaranju, ko so razni zasledenci pogledali v obraz kruti in odvratni resničnosti.

Tako nam eden izmed tistih, ki je doživel porazno sliko partizanskih komunističnih oddelkov, pripoveduje o partizanskem ujetništvu in nam razkriva globino komunističnih zablod, kamor je zabredel del naše mladine, katero so komunisti pod raznimi vabami preslepili, da je vstopila v njihove vrste.

Fant, ki so ga partizani ujeli ter ga odpeljali s seboj v ujetništvo, ki pa se je srečno rešil iz njih rok, pripoveduje sledeče zanimive stvari o partizanskem »raju«:

»Potem ko so nas partizani ujeli, so nas vso noč vodili po neznanih potih. Zjutraj šele so nas ustavili ob neki vodi pri mlinu in zagli. Dobro so nas zastražili in rekli, da bo vsak, kdor bi skušal pobegniti, ustreljen. To je bilo dne 29. junija t. l. Popoldne so prihajali na konjih trije partizani in so nam drug za drugim držali govore. Vsak govor se je končal s tem, da bo vsakdo za najmanjši prestopok ustreljen. Nato so nam pobrali legitimacije in denar. Sto lir sem zadnji trenutek še skril za pas. Silili so nas in prigovarjali, naj se gremo z njimi boriti, toda niso dosegli zaželenega uspeha. Nato so nam dali na razpolago, če hočemo domov ali če hočemo delati, ali pa da nas oborože in da se gremo z njimi boriti. Takoj sem si mislil, da nas domov gotovo ne bodo pustili, temveč nas bodo držali tako strogo, da bo nemogoče uiti, če nas ne bodo celo postrelili. Ker sem že tedaj sklenil, da bom ušel, čim bo prilika, sem zaenkrat izbral lepo srednjo pot in se javil za delo. Zvečer so nas odpeljali naprej in nam pred odhodom še zabili, da bo vsakdo ustreljen, ki bi skušal med potjo uiti. Sicer pa na to gotovo nihče ni mislil, ker smo bili že vsi silno preplašeni.

Ponoči 30. junija smo prišli do vasi Zgornja Otava. Tu so nas dobro zastražili in tu smo tudi prespali noč. Na vse zgodaj so nas zbudili in nas odpeljali v neki gozd, kjer smo morali čakati ves dan. Nihče nas ni vprašal, če smo žejni ali lačni, šele zvečer smo dobili vsak nekoliko koruznega močnika. Naslednji dan so nas peljali preko liske. Tako je, šlo kar naprej. Jedli smo enkrat na dan ali pa še tisto ne, in še tisto, kar smo dobili, je bilo pripravljeno bolj za svinje kot za ljudi. Pri Ponikvah so nas v noči na 1. julija peljali preko proge, potem ko so zelo pomnožili stražo. 1. julija dopoldne so nas pripeljali v neki gozd blizu Kompolja, nas zastražili in pustili tam do večera. Zvečer smo dobili zopet malo hrane, nato pa smo zopet korakali vso noč. Bil sem že tako slab od slabe hrane in napora da sem se kar opotekal. Dne 2. julija smo prišli okrog 11 v Stari Log. Tu so nas namestili v skednjih in postavili okoli in okoli stražo. Res je, da smo tu dobili trikrat na dan hrano, toda bila je redka, tako da je bil zelo srečen tisti, kdor je zasledil v tekočini par fižolov. Partizani pa so hodili okoli nas, nam govorili o tovarštvu, kadili cigarete, toda nihče se ni spomnil, da od nas tudi gotovo rad kdo kadi. Seveda smo bili od njih popolnoma odvisni, saj so nam pobrali denar in legitimacije. Ker smo bili lačni, smo trgli še nezrelo sadje. Toda tudi tega nam niso dovolili in so nam zagrozili, da bo vsakega, kdor bi utrgal še samo eno jabolko »povohala matilda« (to je partizanski strokovni izraz, če koga ubijejo). 13. julija so nas razdelili, in sicer po večini take skupaj, ki se od prej niso poznali. Celo brate so razdelili.

Mene so pridružili k popolnoma neznanim ljudem. Vsega nas je bilo 15. Se isti dan so nas pripeljali v Podstenice, seveda dobro zastražene. Tu smo morali odslej delati. Sprva smo do 18. julija nosili hlode in kopali zemljo; delali smo zaključna. Z nami so postopali tako

tistih, ki imajo pravico nanj. Med tem posetom je odredil, da se naj ojači akcija za ustanovitev zbirališč izven mestnega pomenja ter v drugih delih pokrajine da bi se na ta način Ljubljani zagotovila neobhodno potrebna količina mleka. Visoki komisar se je osebno prepričal o ustvarjeni organizaciji za nadzorstvo, da se da občinstvu, ki je opremljeno s potrebnim dovoljenjem, gotovost za redno razdelitev določenih množin mleka v skladu z dobavami, ki prihajajo na centralo. Tudi tu si je Ekscelencija Grazioli ogledal nekoliko skladišč za razdelitev krompirja in drugih živil grozistom in prodajalcem na drobno ter si je ogledal naprave za zbiranje mleka, za kontrolo, za hlajenje in za razdeljevanje.

Preden je zapustil centralo, je odgovornim ponovno zabčal svoja navodila, da se mora podvzeti vsak napor, da se pomnoži količina mleka za razdelitev prebivalstvu in da se pospeši kolikor mogoče preskrbovalna služba.

kot bi bili njihovi sužnji. Kakor hitro se je kdo ustavil, da bi se odpeljal, ga je z nagnal partizan, ki je nadzoroval delo, mu nadel vsa žival-ska imena od osla naprej, končal pa s tem, da ga bo dal ustreliti. Ustreliti koga, je bilo pri partizanih sploh zelo častna zadeva in so se s tem, koliko so jih že postrelili in zaklali, zelo postavljali in si šteli v čast. To je pač dokaz partizanske »srčne kulture«.

Med partizani so bili večinoma ljudje brez eksistence, ki so na tak način hoteli priti do oblasti. Loda to jim ne bo uspelo, ker mora vsak pošten in razumen človek obsojati tako razbojniško ravnanje. Dne 18. je ta dična družba zbežala iz Podstenice. Nas so zopet vlekli s seboj, dobro nas stražili, ker so verjetno že čutili, da smo siti »partizanskega raja«. Vlekli so nas preko Starega Loga in Belega kamna. Jedaj je padel precej časa dež. Isti partizani, ki so nam vedno govorili o tovarštvu, so imeli odeje, nekateri tudi po tri, imeli šotorska krila ter spali na suhem, nas pa segnali skupaj in smo morali spat na prostem, ne da bi imeli kaj pokrivala. In tako je bilo vedno. Mi smo imeli slabo hrano, partizanski komandir, komisar in drugi partizani pa so si privoščili mleko, dobro za-beljen rižoto, jedi pač, ki so jih naplenili po deželi od kmetov. Mi seveda, ki jim nismo bili posebno pri srcu, ker nismo hoteli delati tako, kakor so želeli, pa takih stvari nismo bili deležni. Pač najlepša slika »komunističnega raja« in toliko hvaljenega »tovarištva«.

Dne 20. julija so nas peljali nazaj v Podstenice. Ta čas je še vedno deževalo in smo bili stalno vsi premočeni. Poleg tega pa smo se od njih nalezli še uši. Ko smo jih prosili, naj nam dajo vsaj perilo, so se nam smejali in rekli, da ni partizan, kdor nima uši. Torej so nas smatrali za partizane samo kar se tiče uši. Se mnogo je bilo takih primerov, ki so se vsak dan ponavljali in večali naše trpljenje. Če ne bi imel človek volje je enkrat videti domačih, sploh ne bi mogel tega zdržati. Ko smo bili ob večerih utrujeni od dela ter nismo zaradi uši mogli zaspati, smo se čisto menili o domu. To nas je pozneje tudi trpilo zblazilo, da smo si zaupali drug drugemu in na koncu zbežali iz partizanskega ujetništva. Sprva si nismo zaupali, ker smo se bali, da bi nas kdo utegnil izdati.

Po 20. juliju smo morali zopet nositi deske s Pogačnikove žage v Podstenice po cesti proti Rogu. Drugi so zopet tolkli kamenje na cesti. Partizani so vsakemu dali kakšno delo, medtem ko so sami lepo ležali po hosti. Partizanski komandir Branko je ležal pod kakim drevesom in pil žganje ali vino, kar so mu pač prinesli »hval-ležni« partizani, ker jih je blagovolil spustiti domov na dopust. Zanimivo je tudi, kako močno je bil izobražen partizanski komisar dotične čete, kjer sem bil jaz. Komisar Kogo, kakor so mu rekli, niti ni znal dobro brati.

Kmalu nato, okoli 25. julija smo morali zopet z njimi bežati. In nato še enkrat, bilo je

kmalu po prvem avgustu. Ludi kadar smo bežali, so nas obložili z vrečami in morali smo nositi celo njihove nahrbtnike. Nas so smatrali kot prevozno živino. Namesto da bi vreče dali na konje, so na njih jahali komisar, komandir in partizanke, s katerimi sta se ta dva gospoda zabavala cele noči. Za to dično družbo smo morali v gozdu pri Podstenicah napraviti lepo barako, kjer sta potem komisar in komandir spala z osmimi partizankami. Zopet smo se vrnili na Podstenice in ista pesem se je ponavljala do 15. avgusta, ko se je začela ofenziva. Če ne bi bilo te ofenzive, bi nam bilo sploh nemogoče uiti, ker so partizani vsakega, ki so ga dobili na cesti ali v gozdu brez dovoljenja, na mestu ustrelili. Sicer je bilo pa že iz taborišča skoraj nemogoče uiti. Dne 15. avgusta so torej partizani pred ofenzivo zbežali, nas so seveda peljali s seboj, ter se skrili v gozdu za Rogom. Prej v govorjenju vedno tako močni, so bili sedaj silno preplašeni. Ponujali so nam orožje in nam vse mogoče obljubovali. Nismo pa ga hoteli sprejeti, ter smo se izgovarjali vsak na kakšno bolezen ali hibo. Le na ta način se nam je posrečilo uiti. Seveda je to eden izmed tistih srečnih, ki so ostali pri življenju. Koliko ujetih fantov pa je za vedno obležalo po »kritih gozdovih in hribih! Tako nas partizanstvo »osvobaja« in osrečuje!

Njegovo pričevanje naj da vsem zdravo in iskreno sodbo dejanj komunističnih »osvobodilcev«, ki so pahnili v nesrečo ne le številne posameznike, temveč mnoge naše slovenske družine in kmečko ljudstvo.

V treh vrstah...

Umrla je mati publicista Vekoslava Bučarja, gospa Uršula Bučarjeva. Svojcem naše sožalje!

Na Dolenjskem je bila letos slaba čebelar-ska letina. Zaradi suše je bila ajda slaba, ta pa daje vsako leto največ medu.

V Vojniku pri Celju je pred nedavnim umrl cerkovnik vojniških tržnih podružnic Klančnik ml.

V mariborski bolnišnici je umrl 63 letni posestnik Peter Vrečko iz Šmartna na Pohorju.

Na Teharjih pri Celju je umrl Franc Inkret. Naj v miru počiva!

V Mariboru je precejšnje pomanjkanje stanovanj. Zato je stanovanjski urad prepovedal, da bi stranke sklepale najemniške pogodbe, preden ne dobe dovoljenja od tega urada.

Za mrtev se proglasili: Viktor Kolenc iz okolice Trbovelj, Janez Savnik iz Črnce pri Brezicah in Jernej Zorin iz okolice Šmarja pri Jelšah.

Pouk na gimnaziji v Murski Soboti se je redno pričel s 1. septembrom. Učni jezik je madžarski, ponujajo pa tudi vendsčino. Zavodov ravnatelj dr. Törnar je navdušen propagator vendsčine.

S Hrvaškega

Na vzhodnem bojišču je padel pred tedni poljevnik hrvaške dobrovoljske legije poročnik Borne Murkovič, sin polkovnika Murkoviča iz ugledne hrvaške rodbine. Izpolnil se je njegov sen in njegova želja: padel je na polju časti in slave. Tako smrt je smatral vrdno za najbolj častno, piše »Hrvat narod«. Murkovič je bil za svoje vojaške zasluge tudi odlikovan z Železnim križcem II. in I. stopnje. Star je bil šele 22 let.

Kulturno prosvetni odsek Hrvaške delavske zveze bo prirejal odslej po vseh zagrebških tvojnicah posebne kulturne prireditve, katerih namen bo, vzbuditi zanimanje za kulturno delo med hrvaškim delavstvom.

Poravnajte naročnino!

„Neznani učenec“

roman iz Kristusovih časov, poln napetega dejanja, ki se godi deloma v poganskem Rimu deloma v judovskem Jeruzu emu. — Roman je izšel kot 2. zvezek II. letnika Slovencev knj. žnice in stane 8 lir. Dobiš ga v upravi Slovencev, v knjigarnah in trafikah

S. S. van Dynes:

ZAGONETNA SMRT

KRIMINALNI ROMAN

GOSPODA BENSONA

»Ali mislite, da bi v primeru, če bi kakšna neznana oseba potrkala na okno, Benson dovolil, da vstopi, čeprav ne bi v tistem trenutku imel lasulje na glavi?«

»Nikakor. Kakemu neznancu človeku ne bi bil nikdar odprl brez lasulje.« Ste trdno prepričani, da tisto noč zvozne ni zvonili?«

»Nadve trdno sem prepričana.«

»Je na stopnicah kakšna električna svetilka?«

»Ne, nobene, gospod.«

»Če je gospod Benson pogledal skozi okno, da se prepriča, kdo trka, ali je v tem primeru tistega človeka mogoče sponati ob svetlobi cestne luči?«

»Ne vem, mislim, da bolj težko.«

»Ali človek, ki je zunaj, lahko vidi v sobo, ne da bi odprl vrata?«

»Ne, gospod. Večkrat sem si že želela, da bi bilo na vratih kakšno kukalo.«

»Če je kdo potrkal na okno, bi ga potemtakem gospod Benson moral spoznati po glasu ali pa po načinu, kako trka, ne?«

»Človek bi mislil.«

»In ste res prepričani, da nihče ni mogel priti v hišo brez ključa?«

»Kako neki naj bi prišel?«

»In ključavnica, kakšna je? ali je či-

sto navadna, na pero z varnostno ver-zico, kakršno so običajno v rabi?«

»Da, gospod. Toda vrata imajo tudi navadno ključko, znotraj in zunaj, ne?«

»Da, imela so jo,« je odvrnila gospa, »gospod Benson jo je dal tako pritr-diti, da je ni bilo mogoče več premikati gor in dol. Dejal je, da je storil to zato, da ne bi bil vedno v strahu, kdaj bom pozabila vrata zakleniti.«

Vance je odšel v predsobo, in slišal sem, kako je odprl in zaprl zunanja vrata, ki drže na cesto.

»Imate prav,« je pripomnil, ko se je spet vrnil v sobo. »Zdaj mi povejte, ali ste res trdno prepričani, da nihče nima ključa.«

»Da, gospod, prepričana sem. Nihče nima ključa, razen mene in gospoda Benson.«

Videti je bilo, da Vance verjame.

»Rekli ste, da ste tisto noč, ko je bil Benson umorjen, pustili vrata svoje spalnice odprta. Kako pa je navadno, ali jih imate odprta ali zaprta?«

»Skoro vedno jih zapiram, toda ti-sto noč je bilo zelo vroče.«

»Torej je bil le goli slučaj, da ste jih pustili odprta, ne?«

»Da, prav tako je.«

»Če bi bila vrata v vaši spalnici za-prta, kaj mislite, ali bi slišali strel?«

»Če bi bila zbujena, bi ga najbrž slišala. Če pa bi spala, pa ne vem. V tej stari hiši so vrata zelo debela.«

»Pa tudi lepa so,« je pripomnil Vance.

Ogledoval si je ter občudoval dvo-krilna vrata iz mahagonijevega lesa, ki so držala v predsobo, nato pa se je s strogim obrazom obrnil k Platovji, ki ga je radovedno gledala in je bilo na njej videti, da je nanjo tisti razgovor naredil globok vtis.

»Kam je gospod Benson dal škati-ljico z dragulji, preden je šel ven na ve-čerjo?«

»Nikamor, gospod,« je odgovorila Platovza vsa vznemirjena. »Pustil jih je na mizi.«

»Ste jih po njegovem odhodu vi-dele?«

»Da, mislila sem jih odstraniti, po-tem pa sem sklenila, da se jih ne do-taknem.«

»Pa potem, ko je gospod Benson od-šel z doma, ni nihče prišel k vratom ali celo v hišo?«

»Ne, nihče, gospod.«

»Veste to zanesljivo?«

»Popolnoma zanesljivo.«

Vance je vstal ter začel hoditi po sobi sem in tja. Nenadno pa se je usta-vil pred hišno, zapičil svoje oči vanjo in vprašal:

»Kot deklet ste se pisali Hoffman, ne?«

Česar se je bala, se je zgodilo. Pre-bledela je in njena spodnja ustnica je začela trepetati. Vance je stal pred njo in jo mirno opazoval. Preden pa je mogla dobiti spet toliko moči, da bi od-

govorila, je Vance že nadaljeval:

»Pred kratkim sem spoznal Vašo prikupljivo hčerko.«

»Mojo hčerko?...« je pomrmrala hišna.

»Gotovo. Gospodično Hoffman... le-po plavalasko in tajnico gospoda Ben-sona.«

Platovza se je vzravnila na stolu ter odgovorila s stisnjenimi zobmi:

»To ni moja hčerka.«

»Bežite no, bežite, draga moja go-spa,« jo je zavrnil Vance z očitajočim glasom, kakor da bi zavrnil kakšnega dekleta, ki je še otrok. »Čemu skušate tako neumno lagati? Ali se ne spomni-te, kako ste bili vznemirjeni, ko sem Vas obdolžil, da imate osebne razloge do gospodične, ki je bila tu ter skupaj z Bensonom pila čaj? Bali ste se, da bi se jaz spomnil morda na gospodično Hoffmanovo... Pa čemu se potem vzne-mirjate zaradi nje? Prepričan sem, da je sijajno deklet. In končno, saj pa ni nič hudega na tem, če se kakšna ženska piše prej Hoffman, pozneje pa Plat-z Beseda.«

»Platz Beseda.« Platz pomeni v nemšči-ni toliko kot po naše »trg« ali »poga-čar«. Beseda.« Hoffman« pa naj bi po-menila »dvorjaničar«, kar je pač dosti bolje, kot »pogačar«, ne res?

Vance se je nasmehnil in hišna je bila takoj malo bolj dobre volje.

»Nj tako, gospod,« je odvrnila in ga ponižno pogledala. »Jaz sem tista, ki sem ji dala to ime. Pri nas vsaka žen-ska, če le zna... lahko postane gospa, samo, da ima le malo sreče. In jaz...«

»Razumem, razumem.« jo je prekinil naglo Vance. »Gospodična Hoffman je

bistro deklet in bali ste se, da bi ji pozneje v življenju lahko hodilo nabo-ře, če bi zvedela, da ste vi samo hišna. Zato ste se poslužili takšnega sredstva, če se smem tako izraziti, samo zato, da bi se njej dobro godilo. Velikodušni ste bili... Pa Vaša hčerka živi sama zase?«

»Da gospod na Morningside Heigh-tu. Vidim pa jo vsak teden.«

Komaj je bilo slišati njen glas, tako po tistem je spregovorila te besede.

»Celo čim večkrat morete, sem si-li... Ali ste prevzeli tu službo hišne zato, ker je bila ona tajnica?«

»Da, gospod, moje deklet mi je bilo povedalo, kakšne vrste človek je bil gospod Benson. Imel je navado, da jo je večkrat zvečer, celo zelo pozno po-ključal k sebi, da je opravila izredne posle.«

»In vi ste se odločili biti tu samo zato, da bi jo mogli štiti?«

»Da, gospod.«

»Čemu ste bili tisti dan tako vzne-mirjeni, ko vas je gospod upravnik vprašal, če je bilo pri hiši kakšno strel-no orožje?«

Platovza je umaknila oči, ko jo je Vance pogledal.

»Nisem bila nemirna.«

»Pa ste bili. In povedal Vam bom zdaj, zakaj ste bili. Bali ste se, da je mi utegnili pomisliti tudi na to, da je Bensonova morda umorila gospodično Hoffmanovo.«

»Ah ne, ne, ne, gospod, še enkrat vam rečem, da ne!« je skoraj zakrčala Platovza. »Moje dekleta tisto noč niti ni bilo tu... prisežem, da ga ni bilo.«

»Moja in nas vseh krivda!«

Spodnje misli je našemu listu poslal starejši izkušeni mož, ki mu je partizanska družba na Dolenjskem stregla po življenju. Imel pa je to srečo, da se je umaknil nekaj ur prej, preden so ga prišli krvniki iskat na dom. Postarni mož je ležal nekaj časa v ljubljanski bolnišnici. Sedaj, ko je okreval, je sklenil, da se bo navzlic sivim lasem in vsem tveganjem pridružil tistim, ki se bore za slovensko stvar — Legiji smrti.

Mi vsi, pa bodisi vsak posameznik, bodisi celota, se moramo potrkati na prsi in priznati: »Moj greh! naš greh!« Mi vsi posredno odgovarjamo za strahotne grobove, ki so skriti v naših gozdovih; za prelito nedolžno kri. Za vse gorje, ki ga nosi danes naš ubogi narod, nosimo krivdo, ta več, oni manj.

Pa boš ugovarjal: »Saj jaz nikoli nisem bil pristaša boljševizma, komunizma, ali partizanstva, kakor že imenujemo to družbo zveri v človeški koži.«

»Jaz tudi ne,« ti odgovorjam; pa vendar sva kriva jaz, ti in vsi.

Ko sem v težkih tednih čakal v nočeh brez spanja, kdaj bo potrkala na vrata partizanska tolpa in me odvedla v gozd, v grozo in smrt, sem šel vase in obtožil sebe in tebe in vse.

Ali nismo grešili, ko smo leta dolgo puščali, da je pred našimi očmi za naš denar plačana družba vzgajala tiste, ki danes bičajo naš narod? Ali nismo grešili, ko se je poudarjala nevarnost komunizma, pa smo malomarno zmagavali z rameni, rekoč: »Prazni strahovi.«

Dolga pravda zaradi masti, olja in vreč

Ljubljana, 2. oktobra. Neka triperesna deteljiča je postala lani spomladaj po zlomu bivše jugoslovanske vojske zelo podjetna. Mladenci so si vtepli med drugim v glavo, da ima delavec in posestnik Hrčnjak v Novih Jaršah veliko zalogo olja in masti. Pod vodstvom mladega ključavničarskega pomočnika Milana, ki je bil takrat še starejši mladoletnik, je prišla ta družba k delavčevi ženi in zahtevala, da ji izroči del zaloge moke, masti in olja, trdeč, da so »od policije«. Ženski so tudi govorili, da je bolje, da ima »vsak nekaj, kakor nobeden nič«. Žena je tem »policijskim organom« zadrževala, da nima mož nikjer nobene zaloge živil. Čez nekaj časa proti večeru se je loge živil. Čez nekaj časa proti večeru se je loge živil. Čez nekaj časa proti večeru se je loge živil.

Med Milan R. je pozneje 12. junija odnesel iz skladišča Prevoda s pomočjo svojega pomagala 216 jutinih vreč. V času od 12. junija pa do 24. julija lani je bilo iz tega skladišča ukradenih do 455 vreč, ki so bile takrat zelo drage in je bila cena za vrečo po 15,20 lir, tako da je Prevod imel 2366 lir škode. Tatovi so vreče prodajali za polovično ceno.

Športni drobiž

24. decembra se boš pomerila v berlinski športni palači najboljša italijanska in nemška boksalca težke kategorije. Za Italijo bo stopil v ring mladi in simpatični Musina, za Nemce pa se bo boril stari preizkušeni mojster Neusel. Vsekakor bo nastop obeh mojstrov skoraj največji boksalški dogodek na evropskem kontinentu.

18 parov nogometnih moštev bo nastopilo v B razredu italijanskega nogometnega prvenstva.

Silvino Prini je v Bustu Arsiziu pred nedavnim zmagal v hoji na 5 km. Za to progo je potreboval 24:35,2.

Nekaj zadnjih rezultatov s francoskega nogometnega prvenstva pretekle nedelje: Ales: Perpignan 1:1, Cannes: Clermont 1:0, Nimes: Avignon 3:1, Montpellier: Marseille 1:1, Toulouse: Sete 1:0, Grenoble: Lion 2:1, St. Etienne: Nancy 0:0, Brive: Nica 5:5, Po številu dosedaj zbranih točk vodi v francoskem prvenstvu Grenoble s 9 točkami. — Nadaljnji vrstni red pa je takle: Toulouse 8, Marseille 7, Clermont, Nancy, Cannes, Brive 6, Sete in Montpellier 4, St. Etienne, Perpignan in Ales 3, Avignon in Nica 2.

Kako so v kratkem času padali svetovni rekordi: 20. avg. v Stockholmu na 1500 m 3:47,6 (prejšnji rekord: Lovelock, Nova Zelandija 3:47,8); 1. jul. v Göteborgu na 1 miljo 4:06,2 (prejšnji rekord: Wooderson, Anglija 4:06,4); 3. jul. v Stockholmu na 2 milj 8:47,8 (prej Maki, Finska 8:53,2); 17. jul. v Stockholmu na 1500 m 3:45 (Haegg, Švedska 3:47,6); 21. julija v Malmö na 2000 m 5:16,4 (Haegg, Švedska 5:16,4); 28. avg. v Stockholmu na 3000 m 8:01,2 (Kallene, Švedska 8:09); 4. septembra v Stock-

holmu na 1 miljo 4:04,6 (Haegg, Švedska 4:06,2); 11. sept. v Stockholmu na 3 milj 13:55,4 (Maki, Finska 13:42,4); 20. sept. v Göteborgu na 3 milj 13:42,4 (Haegg, Švedska 13:33,4); 20. sept. v Göteborgu na 5 km 13:58,2 (Maki, Finska 14:08,8).

Prav dober čas je dosegel na mednarodnem atletskem tekmovanju tudi Sved Larsson, ki je progo 400 m pretekel v času 52,8. To je letošnji najboljši čas na tej progi na evropski celini.

Tudi Holanci bodo vozili na jutrišnji veliki kolesarski dirki po Lombardiji. Veliko zanimanje vlada za srečanje in kako bodo vozili Derksen, Astolfi in Pola.

1. t. m. so imeli v Parizu veliko boksalrsko prireditev. V ringu so imeli Francoza Cerdana in pa Španca Ferrerja. Šlo je za evropski prvaški naslov v polteški kategoriji. Borna je trajala le bori dve minuti. Cerdan je udarjal tako silovito, da mu Španec ni bil kos in je podlegel s k. o. Prireditev je vrgla 1.200.000 frankov. To je bila prva večja boksalrska prireditev po vojni v Parizu.

Kljub temu, da je Finska v vojni, vendar ni športno življenje v tej državi nič prejenjalo. Po raznih lahkoatletskih in ostalih prireditvah, pridejo zdaj na vrsto tudi telovadnice. Najboljši finski telovadci bodo nastopili 28. in 29. novembra v Helsinkih. Šlo bo za prvaške naslove.

Po dolgem presledku bodo imeli zagrebški prijatelji nogometa spet priliko videti odlično nemško nogometno moštvo »München 1860«, ki bo gostovalo v Zagrebu v dneh 17. in 18. oktobra. Enkrat bo nastopil proti Gradjskemu, drugič pa proti mestni reprezentanci. »München« je vsekakor odlično nemško moštvo, ki sledi takoj za državnim prvakom »Schalkejem« in dunajsko »Viennom«. Najsvetlejša točka v moštvi je vsekakor državni reprezentativec Willimovsky. Čisti dobiček obeh tekem bo šel v dobrotvorne svrhe.

Državni tožilec je triperesno deteljičo obtožil najprej prestopka po §§ 133. in 329. kaz. zak., ker so se izdajali za uradne organe, in pa zločinstva vlomne tatvine.

Na prvi razpravi pred malim kazenskim senatom je bil Milan R. obsojen le zaradi tatvine vreč na 4 mesece strogega zapor, oproščen pa je bil zaradi izdajanja za policijskega organa in izsiljevanja. Na revizijo državnega tožila je petčlanski senat vrhovnega sodišča 22. januarja letos prvo sodbo razveljavil in odredil ponovno razpravo pred okrožnim sodiščem.

Mali kazenski senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Ivan Brelih, je zato v drugi obravnavi zadevo mladega, sedaj že polnoletnega Milana R. Skupno z njim je prišel na zatožno klop tudi neki železničar. Po vsestranskem izvedenih dokazih in zaslišanju prič, kako je Milan nastopal kot »policijski organ«, je senat v bistvu izrekel enako sodbo, kakor prvi senat lani. Milan R. je bil obsojen le zaradi tatvine vreč, a ker je med tem bil obsojen še zaradi drugih vlovov, je prejel za vse lani izvršene vloome enotno kazen: 1 leto in 11 mesecev strogega zapor, ter je bil hkrati obsojen tudi na 100 lir denarne kazni. Z njim soobtoženi železničar je bil oproščen. Prvi obtoženec je kazen sprejel.

holmu na 1 miljo 4:04,6 (Haegg, Švedska 4:06,2); 11. sept. v Stockholmu na 3 milj 13:55,4 (Maki, Finska 13:42,4); 20. sept. v Göteborgu na 3 milj 13:42,4 (Haegg, Švedska 13:33,4); 20. sept. v Göteborgu na 5 km 13:58,2 (Maki, Finska 14:08,8).

Prav dober čas je dosegel na mednarodnem atletskem tekmovanju tudi Sved Larsson, ki je progo 400 m pretekel v času 52,8. To je letošnji najboljši čas na tej progi na evropski celini.

Tudi Holanci bodo vozili na jutrišnji veliki kolesarski dirki po Lombardiji. Veliko zanimanje vlada za srečanje in kako bodo vozili Derksen, Astolfi in Pola.

1. t. m. so imeli v Parizu veliko boksalrsko prireditev. V ringu so imeli Francoza Cerdana in pa Španca Ferrerja. Šlo je za evropski prvaški naslov v polteški kategoriji. Borna je trajala le bori dve minuti. Cerdan je udarjal tako silovito, da mu Španec ni bil kos in je podlegel s k. o. Prireditev je vrgla 1.200.000 frankov. To je bila prva večja boksalrska prireditev po vojni v Parizu.

Kljub temu, da je Finska v vojni, vendar ni športno življenje v tej državi nič prejenjalo. Po raznih lahkoatletskih in ostalih prireditvah, pridejo zdaj na vrsto tudi telovadnice. Najboljši finski telovadci bodo nastopili 28. in 29. novembra v Helsinkih. Šlo bo za prvaške naslove.

Po dolgem presledku bodo imeli zagrebški prijatelji nogometa spet priliko videti odlično nemško nogometno moštvo »München 1860«, ki bo gostovalo v Zagrebu v dneh 17. in 18. oktobra. Enkrat bo nastopil proti Gradjskemu, drugič pa proti mestni reprezentanci. »München« je vsekakor odlično nemško moštvo, ki sledi takoj za državnim prvakom »Schalkejem« in dunajsko »Viennom«. Najsvetlejša točka v moštvi je vsekakor državni reprezentativec Willimovsky. Čisti dobiček obeh tekem bo šel v dobrotvorne svrhe.

Rožovenska nedelja pri Sv. Jakobu

Prva nedelja v oktobru, rožovenska, se pri sv. Jakobu zaradi tu, nekako za vso škofijo ustanovljene rožovenske bratovščine, obhaja z večjo slovesnostjo. Tudi letos vabi šentjakobska cerkev ljubljanske vernike, da jo za ta dan, 4. oktobra, še v večjem številu obiščejo in v skupni molitvi kličejo k Materi usmiljenja. — Ze v soboto ob 2 bo slovesno zvonjenje naznanilo začetek takozv. porinulskih odpuškov, ki se morejo dobiti potem še ves naslednji dan pod sledečimi pogoji: obisk šentjakobske cerkve, molitev šestkrat očenaš, zdravljarija in častbodi, ter prejem zakramentov. Zvečer ob pol 7 rožni venec in litanije. — V nedeljo bodo maše s petjem ob 6, 7 in 9; ob 10 izredno še ena tiha maša. Malo pred pol 11 prihod prezv. g. škofa dr. Gregorija Rožmana, katerega sprejemamo pri stranskem vходу. Prezvišeni ima potem pridigo in slovesno pontifikalno mašo, pri kateri izvajajo pevski zbor v spremstvu Rihovskega Missa Loretta, Foersterjev Gradual Propter veritatem in Rihovskega Oferiorij in solemnitat SS. Rosarij.

Popoldanska slovesnost bo ob pol 7 zvečer: Procesija po cerkvi, premišljevanje o sv. rožnem vencu s petjem, molitev in litanije M. B. z zahvalno pesmijo.

Kaj vse premore človeška sebičnost!

Izredni časi zahtevajo od vsakega posameznika čuta poštenosti in obzirnosti do svojega bližnjega. Tega v Ljubljani vedno bolj pogrešamo. Ze večkrat smo pribili, da so ljudje sami mnogokrat krivi, da so cene nekaterih življenjskih potrebščin pretirane, v mnogih primerih pa je tega krivo občinstvo samo, zlasti pa številni sebičnejši, ki preplačujejo vse samo, da bi sebi nakopili zaloge. Tako se je včeraj zgodilo na meji v Rožni dolini, da je pripeljala neka ženska voziček gob iz ljubljanske okolice. Zene so kar planile nanjo, da revica ni mogla niti streči. Tedaj je prišel gospod, vrgel kmetici nahrbtnik in ji dejal: »Gospa, vse preplačam, dajte meni, in lahko boste šli takoj domov!« Kmetica pa je bila pošena in pravičnejša, in je dajala vsem enako in po isti ceni. Kilogram gob je bil po 18 lir.

Ali ne bi bilo prav, da bi se tudi takim primerom posvetilo več pozornosti, krivce pa kaznovalo? Zares, kaj vse premore človeška sebičnost!

Kostanj prihaja na trg

Ze pred dnevi so nekatere branjevke na Vodnikovem in Pogačarjevem trgu dobile manjšo pošiljko kostanja, uvoženega iz Gorizije. Bil je sprva po 9,40 lir kg. Kmalu pa so začele prihajati na ljubljanski trg že večje pošiljke in pred dnevi je prišlo do 4 vagon lepega in zdravega maronija. Večja množina takoj diktira v cenah primeren padec in res že je bila cena znižana na 9 lir kg. Danes, na sobotni tržni dan, kakor tudi že včeraj pa je bil trg že boljše založen s kostanjem. Vsi branjevci so ga imeli v večjih množinah na prodaj. Gospodinj, ki so sedaj, v prvih dnevih meseca, nekoliko boljše založene in dotirane z denarnimi sredstvi, so ga hitele nakupovat, kajti kostanj je dobro hranivo.

Kostanj je v Italiji letos dobro obrodil, kakor navajajo nekatera poročila. A letina v naših krajih je tudi za kostanj prav tako dobra. Primerno vroče poletje je dobro vplivalo na razvoj kostanja, ki je poln, zdrav, debel in svetel. Tako lepega kostanja ljudje že kmalu niso nabirali po raznih golovskih gozdih. Izredno bogato je kostanj obrodil na Orlem, dalje v krajih dobrih kmetijskih in sotsrke občine, zlasti pa okoli St. Lenarta in Javora, kjer so znani tamošnji prebivalci kot umni sadjereji. Na kontrolni črti dobivajo ljudje lep in debel kostanj po 4 lire liter. Mnogi revnejši sloji se sedaj zatekajo v gozde, da si naberejo kostanj za večerjo, kajti kostanj s malim koščkom kruha prav dobro tekne. Za domači kostanj pa so se začele zanimati tudi mnoge meščanske gospodinj, ki ga kupujejo od okoličanov večje množine.

Poleg kostanja dobi človek na gotovih krajih tudi na prodaj lepe gobane za vlaganje. Cena je taka, da jo navaden človek skoraj ne zmore. Gobarji so sicer marljivo na delu, toda zgodnje ure jih nekoliko ovirajo. So pa tudi pravičnejši, ki pravim gobarjem zelo nagajajo in jim razdirajo njihove skrivne farme gob, da se tako izrazimo.

Krompir na živilske nakaznice prodajajo razen že objavljenih trgovin tudi še naslednje: A. Pauli na Sv. Petra c. 38, Frane Vrhove na Jernejevi 30 in Osvald Pengov na Karlovski 19. Odjemalce Gospodarske zveze pa opozarjamo, da ne oddaja krompirja v svoji centrali na Bleiweisovi (prej Tyrševi) cesti, temveč samo v skladišču v Maistrovi ulici 10.

Podporno društvo žel. uslužbencev in upokojencev za Ljubljansko pokrajino v Ljubljani, Sv. Petra cesta 25, ima svoj redni letni občni zbor za l. 1941 in 1942 dne 18. oktobra ob 8 v dvorani Glasbenega društva »Sloga«. Vhod iz Pražakove ulice. Odbor.

Ljubljana

Koledar

Danes, sobota 3. oktobra: Terezija, d. J. Nedelja, 4. oktobra: Rožovenska nedelja.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarni: dr. Kmet, Tyrševa c. 43; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote ob 20 do ponedeljka do 8 jutraj mestni viš. zdravnik dr. Ciber Franc, Stefanova ulica št. 7.

Evharistična Tridnevica pri frančiškanih. Nocoj ob 18.15 se nadaljuje pri frančiškanih evharistična tridnevica kot obletnica dneve izpostavitve pres. Zakramenta. Nocojšnji govor p. Odila bo: Kraljevo duhovništvo. Jutri na praznik sv. Franciška bo ob 9 govor in pontifikalna sv. maša stolnega dekana dr. Kimovca. Sklep tridnevne bo jutri zvečer ob 6 s sklepnim govorom, slovesnimi litanijami in papeževim blagoslovom. Nato sledi pretresljivi obred Spomina smrti sv. Franciška. Vsa samostanska družina pride z gorečimi svečami pred oltar, kjer se poje 141 psalm, ki so ga Franciškovi sinovi peli ob smrti svojega očeta. Pri besedah: »Izpeli iz ječe moje duše«, je Francišek umrl in takrat vsi redovniki sveče ugasnejo. Obred se bo vršil v slovenskem jeziku. Peli bodo redovniki pred oltarjem menjaje z Velikimi križarji, ki bodo na koru. — Danes in jutri darujejo verniki sveče evharističnemu Kralju in jih polagajo na Njegov oltar. Sveče so na razpolago v dvorani sv. Antona.

Ljubljanski kvartet bo koncertiral v ponedeljek dne 3. t. m. ob pol 7 v veliki filharmonični dvorani in bo izvajal naslednji spored: 1. Boccherini: Godalni kvartet, op. 33, št. 6 v a-duru; 2. Beethoven: Godalni kvartet, op. 59, št. 1 v f-duru in 3. Dvořak: Godalni kvartet, op. 34 v d-molu. Boccherini je iz predklasične dobe, Beethoven spada v najčistejšo klasično, Dvořak pa je največji reprezentant češke glasbe. Tri dela visoke umetniške vrednosti, a zelo različna med seboj, vsako za sebe pa najpomembnejši glasbeni dobi in literature. Spored bo izvajal Ljubljanski kvartet, ki ga tvorijo gg. Leon Pfeifer, I. violina; Albert Dermelj, II. violina; Vinko Šušteršič, viola in Cenek Sedlbauer, čelo. Koncert bo prvi komorni koncert nove nastopajoče koncertne sezone, pomemben po svojem sporedu in tudi izvajalci, ki uživajo pri nas in povsod, kjer so nastopili, sloves umetniškega komornega združenja. Predprodaja vstopnic v knjižarni Glasbene Matice.

Drž. učiteljske v Ljubljani. Vpisovanje učencev in učenek od 1. do V. letnika bo v ponedeljek, dne 5. septembra od 8 do 11 v prtičnih učilnicah lastnega šolskega posloppa, Realjeva cesta. Vpisati se morajo tudi učenci in učenke, ki so bili sprejeti v I. letnik. Za vpis je sledeče potrebno: 1. Prijava, ki se dobi pred ponedeljkom v pisarni, v ponedeljek pa pri šolskem slugi na kraju vpisovanja. Prijava mora biti kolkovana s kolkom za 20 lir, razen pri onih, ki so polovično ali celotno oproščeni kolkovine (invalidi in družine s številnimi otroki), za kar se mora predložiti potrdilo, ki služi tudi za polovično ali celotno oprostitve šolnine. Prijave morajo biti pravilno izpolnjene. Poleg očetovega je treba napisati tudi materino ime z navedbo njenega dekliškega priimka. V opombi prijave naj se navede, ali želi učenec obiskovati nemščino kot neobvezni predmet. 2. Vsak učenec (nka) izroči lansko letno spričevalo, učenci lanskega I. a letnika (v I. polletju) pa dijaške knjižice, razen onih, ki so na novo sprejeti v I. letnik. 3. Vsak učenec (nka) plača za fonde po L. 15:20 in šolnino po tabeli, ki je bila popravljena objavljena v časopisih. Do 304 lir se ne plača šolnine, davčno potrdilo se pa mora v vsakem primeru predložiti. 4. Kdaj bo pričetek pouka, bo posebej objavljeno.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sobota, 3. oktobra ob 17.30: »Večno mlada Salomac. Otvoritvena dramska predstava. Red Premierski.

Nedelja, 4. oktobra ob 14: »Mali lord«. Izven. Cene od 10 lir navzdol. — Ob 17.30: »Večno mlada Salomac. Izven. Cene od 18 lir navzdol.

Opera:

Nedelja, 4. oktobra ob 16: »Boecaccio. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.

ROKODELSKI ODER. »Kadar se utrga oblak« je dramski prevenc mladega J. Zigona, a ima vse odlike moderne odreke stvaritve: prikazuje življenjske usode, kako v usodni uri trejto druga od druge, da tako dopolnijo višjo silo, ki skrivnostno uravnava nered človeškega dejanja in nehanja. Gledalca pretresa in mu kliče, da se mora vsega lotiti s čisto mišljjo. — Rokodelski oder uprizaro delo v nedeljo, dne 4. oktobra ob 5. uri. Vstopnice se dobe v predprodaji od 10 do 12 in dve uri pred pričetkom. Pridite!

DIVJI KOSTANJ

po 60 cent. kg: zeliska, zelenjave, suhe in sveže gobe ugodno prodaste pri »ALPA. Vidovdanska cesta 13.

V. HEISER

110

Zdravnik gre s križem svet

Holandci pa so zatrjevali, da je postopek, ki sem ga s tolikim uspehom uporabljal na Filipinih, za Javo neprimladen, češ da se podgane iz gostih slamatih streh ne dajo iztrebiti. Vrh geta, da je njihova dolžnost, da ljudstva ne vznemirjajo. Javajci niso nič kaj radi videli, da se je kdo vtikal v njihove posle. Če pa bi se spustili v boj proti okužbi, bi morali iti mimo šeg in navad domačinov. A to bi mogli storiti le na pritisk okoličin.

Z Malajci je bilo treba ravnati prav previdno. Bili so hudo babjevrni. Če si domačina vprašal po imenu, je takoj mislil, da ga bo zadel nesreča, če bo naravnost odgovoril. Zato se je rajši obrnil do prijatelja in ga vprašal: »Kako mi je ime?« Čeprav so bili uradno mohamedanci, so vendar še verovali v »han-tuc, zlobne duhove, ki da živijo na drevesih in so ponoči na preži v bližini človeških naselij. Sodili so, da zlobno zasledujejo njihove družine, živino in žetve.

Malajci so hudo dremavi ljudje in Holanci jim niso zaupali vodstva

vlakov ponoči. Zato pa vlaki ponoči tudi vozili niso.

Potniki so morali vstajati zelo zgodaj, da bi pravočasno prišli na vlak, kar je bilo seveda za marsikoga hudo nerodno. Kljub tej neprimliki pa je bila pot, ki se je vlekla od enega konca otoka Jave vzdolž dolge gorske verige do drugega in trajala dva dni, zelo pisana in privlačna, posebno na odseku med Batavijo in Džokjakarto.

V Džokjakarti so se Holanci nekako sporazumeli z verstvom svojih podanikov domačinov — ti so namreč svojega sultana vneto častili kakor božanstvo — s tem, da so temu mohamedanskemu oblastniku dovolili nekaj navidezno stare vladarske veljave. Prevzel me je čuden občutek, ki je bil vsaj zame zelo nenavaden, ko sem videl, da so krščanski vojaki belci stražili mohamedanskega vladarja v deželi, ki ji je vladala neka evropska država, posebno kadar sem pomislil na to, da je domačinska vlada bila stara že več stoletij. Za pogovor s sultanom me je holandski častnik popeljal skozi njegov »Kraton«, ki jo napačno imenujejo »Vladarsko palačo«, saj ga sestavlja cela

vrsta poslopij, kakor pri vseh vladarjih na Vzhodu. Za obširnimi zaščitnim obzidjem je živel 10.000 njegovih podanikov. Sultanovo zasebno bivališče je stalo v sredi, zraven je bil harem, ki so ga čuvali domači knezi, ter velika dvorana za javne sprejeme. Ta je bila vsa okrašena z zlatimi rezbarijami in ogromnim številom žarečih zrcal. Silke kraljice Vilhelmine in holandske kraljeveke rodbine so pričale, kako vdan je bil sultan viru svojih dohodkov.

Sultan je živel v zelo barvitom okolju, čeprav ni bilo čisto kraljevsko. Po vrtovih si videl rajске ptice in pave, ki so razkazovali svoje si jajno perje. Videl pa si tudi mnogo petelinov, od katerih je vsak imel svojega posebnega gospodarja, da mu je stregel in varoval, ker je bil petelinji boj ena najljubših sultanovih zabav. Lesketajoči se krapi, o katerih so mnogi dejali, da jih zelo cenijo zaradi odličnega okusa, so leno plavali po bajerju, v katerega so se stekale številne cevi iz vladarjeve palače.

Velike ute so nudile prijetno senco na livadah. Po načelih mohamedanske vere ni dovoljeno verskih obredov opravljati na prostem. Zato so na splošno sodili, da se smejo najhujšemu bogu pokloniti samo v mošejah. Toda sultan je na prevečan način zadostil verski postavi, ki se ji je bilo v odnotni vročini težko poka-

riti, tako da je dal zgraditi napol od prilo značno stavbo, ki je nudila senco a se je vendar zdela, da se sklada zahtevami vere.

Bolj zanimive od vladarske palače so bile bližnje ruševine vodne palače, ki jo je zgradil neki portugalski pustolovec. Ko sem zgradbo prvič videl, jo je bil lastnik zapustil šele pred petimi leti, a vendar je že močno razpadla, ker je vdoralo vanj gosto pragozdno ščevje. V njej je bilo več podzemskih sob, ki jih je osvežila voda, da bi nudile prijeten hlad v tropski vročini. Iz teh sob so se odcepili hodniki na vse strani, verjetno da bi prebivalci v nevarnosti lahko naglo pobegnili.

Pred manj ko sto leti so odkrili največjo razvalino na Javi, ki jo je pragozd docela pogoltnil Holanci so močno cenili dediščino starega veka, ki jim je prišla v roke, ter skrbno iztrebili celo morje plezalk okrog ruševin slavnega Borobodoerja. Ta veličastna relikvija, na katero so mohamedanci, potem ko so se polastili otoka, čisto pozabili, je ostala tam ter lepo pričala, kakšni so bili umetniški gradbeni izrazi budističnega verstva. Velikanske sklade ognjeniških kamenin so se brez elehernega gradbenega veziva, brez podpornikov in lokov veličastno dvigale nad pla-

Buddhovo življenje in duhovni razvoj človeka.

Z vrha svetlišča se je obiskovalci nudil prekrasen razgled po vsej po krajiti, tako bogati riza, sladkorja in kokosovih orohov. Lepota potokov, krotkost ljudstva, plodovitost zemlje in mična pokrajinska skladnost so se mi močno vtisnile v dušo. Prešnila me je nazadnje misel, da človek vendar ne okuži vsega, češar se njegova roka dotakne, marveč da nasprotno mnogo pomaga, da bi bila narava čim lepša.

Borobodoer stoji tam kot oboževana relikvija, toda na številne ognjenike, sredi katerih živijo, gledajo domačini na Javi z nekim svetlim strahom. Krotki in vdani Tengeresi so bili pristaši posebno vere, ki je bila napol bramin-ka napol animistična. Po njej so po božje častili Bromo, najsvetlejšega ognjeniškega žrelo na Javi, ki se je dvigalo sredi Zand Zejea, ne daleč od Socerabaja na skrajnem vzhodnem koncu otoka. Nekaj jutra, ko sem se vzpenjal proti vrhu, je bila vsa dolina pod menoj pod gosto meglo. Ko pa je vzhajalo sonce, se mi je vse zdela kakor veličastna oceanska plovca, iz katere so se nekateri vrhovi dvigali kakor otoki. Zdal pa zdaj sem imel občutek, ko da valovi pljuskajo ob redke obali. Nato se je megla redčila, skozi njo pa sem mogel uzreti planoto, kakor skozi plast najčistejše vode.

Rusko čnomorsko brodogrje

Leta 1939 je imela čnomorska mornarica okrog 70 ladij, a znaten del jih je Rusija zdaj že izgubila

Mornarica, ki jo je imela nekdanja carska Rusija v Črnem morju, je bila skoraj čisto samostojno vojaško telo. Mornarji in mornariški častniki so bili po veliki večini nabrani med prebivalstvom, ki je živelo ob čnomorski obali. Vrhovno poveljstvo so izročili seveda nekemu petrogradskemu admiralu, ki je moral vzdrževati zveze s svojimi tovariši pri baltiškimi mornarici. Častniki in podčastniki so prihajali bodisi iz vojaške šole v Odesi (s Carske vojne Akademije) ali pa iz petrogradske vojne šole.

Tudi pri graditvi ladij in drugih pomorskih naprav na Črnem morju je veljalo načelo neodvisnosti. Glavne ladjedelnice so bile v Nikolajevu, dočim so v ladjedelnicah v Odesi gradili manjše trgovske ladje.

Naloge čnomorskega brodogrja niso bile tako obsežne kakor naloge baltiške mornarice. Severno brodogrje naj bi bilo kos Nemčiji, baltiškimi državam in morebiti celo Angliji, dočim je brodogrje, navezano na Črno morje, imelo le omejene naloge, nadzorovati prometne poti in države ob čnomorski obali (Romunijo, Bolgarijo in Turčijo), ki niso imele mornarice, katera bi to ime zaslužila.

Toda ečasom je področje Dardanel začelo dobivati za sovjetsko vlado večji pomen, kakor pa ga je imelo v prejšnji dobi, in tedaj so se na vodilnih mestih v Moskvi odločili, povečati južno rusko brodogrje. Priključili so mu 25.000 tonsko bojno ladjo »Cariskaja Komuna« (bivša ladja »Sebastopol«, zgrajena l. 1915) in lahko 6900 tonsko križarko »Profinterne« (bivša »Svi-jetlang«, zgrajena leta 1915). Ti dve ladji sta

prej pripadali baltiški mornarici. Poleg tega so Rusi sklenili zgraditi težko, 33.000 tonsko bojno ladjo, ki pa je ostala v Nikolajevu ter je padla zato v nemške roke.

Ob izbruhu sedanje vojne je čnomorsko brodogrje obstajalo iz naslednjih ladij: 1 bojne ladje, 1 etške križarke, treh lažjih križark iz leta 1915, petih srednje velikih rušilcev in 32 »dmornic, ki so bile zgrajene pred nedavnim. Dalje mu je pripadalo tedaj še mnogo drugih manjših ladij, kakor na primer ladij za polaganje min, majhnih torpedovk, protipodmorniških čolnov, šolskih, pomožnih, petrolejskih in drugih ladij.

Leta 1939 je štel rusko čnomorsko brodogrje kakšnih 70 ladij. Znaten del tega je Rusija že izgubila. Tako je bilo na primer v bojih za Nikolajev, Odeso, Keč, Sebastopol in za Novorosijsk razdejanih ali na zajetih mnogo torpedovk, topovnjak, rušilcev itd.

Po zavzetju velikih vojnih pristanišč ob severni čnomorski obali (Nikolajev, Odesa, Rostov in Novorosijsk), je sovjetsko čnomorsko brodogrje navezano samo še na jugovzhodni del obale, kjer pa vojnih pristanišč ni. Tuapse, Poti in Batum so sicer dobro urejena pristanišča, kjer so skladišča nafte in streliva, nimajo pa zadostnih delavnic in dokov, da bi v njih lahko popravljali večje bojne ladje. V Batumu — piše nemški admiral von Schultz v »Tagespost« — bi sovjetsko čnomorsko ladje lahko našlo skromno zatočišče, posebno še, ker je v tamkajšnjem zalivu oklepnic »Pariskaja Komuna« in je še ta izpostavljena italiskim napadom.

Umetni nadomestek za 800 milijonov jajc

V Nemčiji so tudi vprašanje jajc rešili na kar se da zadovoljiv način

Berlin, CE. Da danes ni v Nemčiji na razpolago toliko jajc, kakor jih je bilo v mirnih, rednih časih, temu se pač nihče ne bo čudil, saj nikjer drugod v tem oziru ni bolje. V prvi vrsti je to primanjlovanje jajc treba pripisovati dejstvu, da se je zelo zmanjšal uvoz iz drugih držav, kjer so zaradi izrednih vojnih razmer tudi morali precej omejiti število kokoši, ker ni vedno na razpolago dovolj piče. Tudi v Nemčiji ima padec proizvodnje vsaj v neki meri isti vzrok.

Vendar pa so v Nemčiji vprašanje pomankanja jajc zgrabili od druge strani ter tudi na tem polju uvedli red, kakršen mora biti. Mnogo je bilo ljudem pomaganega že s tem, da so uvedli pravično razdelitev tega važnega hraniva. Določeno je bilo, koliko jajc mora dobiti vsak Nemec na mesec, oziroma na teden. Vendar je treba upoštevati, da potrebujejo ne-

kateri, zlasti tisti, ki so jim zdravniki predpisali hrano, v kateri je čim več beljakovin, več jajc, kakor pa drugi, popolnoma zdravi ljudje. Zato nekatere ukrepe o enakomerni razdelitvi jajc med prebivalstvo ni prav nič prizadel, druge pa občutno.

A nemška industrija je sklenila tudi to nevesočnost odpraviti in zadovoljiti vse. Zdj se je na nemškem trgu pojavil nov proizvod, ki so mu dali ime »Milec« (sestavljeno iz besed Milch in Ei. Po naše bi mu morda rekli »mlečno jajce« ali »jajčno mleko«, kakor hočete). V tem novem živilu pa ni niti enega grama jajca. Vendar pa je »Milec« nadvse primeren proizvod, s katerim domače gospodinjje in slaščičarne lahko nadomestijo kokošja jajca. Celotna proizvodnja jajčnega nadomestka v Nemčiji odgovarja danes kaj lepemu številu kokošjih jajc. Pravijo, da to število presega 800 milijonov.

Edinstvene tekme na švedskem

Kdo bo pred številnim občinstvom najhitreje in najbolje odgovoril na vsa mogoča vprašanja

Ena najbolj čudnih in za Švede zelo značilna navada je tako imenovani »Allsång«. V polnem času se ob nedeljah zbere na stotine in stotine Švedov in na tistem svojem zbirališču potem prepevajo švedske narodne pesmi, nakar sledi nadvse svojevrstne tekme. Odborni tekmovalci stojijo na sred med občinstvo ter morajo naglo odgovorjati na stavljen vprašanja. Tekmece razdeli na dve skupini. Tisto, ki si pripori več točk, okličejo za zmagovalko. Vprašanja sama pa so najraznovrstnejša in se nanašajo na vsa polja človeškega udejstvovanja.

Pri eni takšnih ljudskih prireditvah, ki so jih imeli Švedi letošnje poletje in se jih je udeležilo kakih osem tisoč ljudi, so se za prvo mesto borili nek doktor moloslovja po imenu Ejnar Haglung in štiri dekleta, ki so po poklicu vse častničke. Haglung je bil videti nepremagljiv in je od sila naglo in tudi pravično odgovarjal tudi na najtežja vprašanja. Zanimivo bi bilo vedeti, kakšna so bila tista vprašanja, ki so jih mu stavili, in kakšni njegovi odgovori. A tega vam žalibog ne moremo povedati, ker tudi poročevalec »CE« iz Stockholma o tem molči.

Tekmovalkam seveda niso stavljali tako težkih vprašanj. Sodniški zbor je bil nasproti njim tudi v teh tekmah bolj »kavalirski«. Kljub temu pa je bil boj med tistimi štirimi častnikarkami izredno silovit, če smemo tako skle-

pati po njegovem izidu. Končal se je neodločeno in so si vse štiri tekmovalke priborile po 25 točk. Zmagovalka torej ni bila nobena, in morda je bilo bolje tako.

Ob nemških cestah povsod samo sadno drevje

Berlin, CE. V Nemčiji so se na vso moč zavzeli med drugim tudi za to, da bi zasadili čim več sadnega drevja. Da pa v ta namen ne bi porabili preveč zemlje, ki je pripravna za obdelovanje, so nemške oblasti izdale odredbo, po kateri naj bi kmetje povsod od cest zasadijo sadno drevje. S tem ne bodo dosegli le tega, da bo zunanje lice dežele prikupnejše in da bodo ljudje lahko potovali povsod po ceni, pač pa bodo pridelali tudi dosti več sadja, kakor pa so ga do sedaj, zaradi česar bodo v precejšnji meri pripomogli k splošni prehrani.

V Bolgariji so dobile kmetijske šole poziv, naj posade 2 ha zemljišča s kavčukom.

V Franciji so zvišali delovni čas od 40 na 48 ur tedensko. S tem ukrepom bodo delavce kakor uradniki prejel večje plače.

Japonska vlada je razlatala 195 patentnih prav, ki so last državljanov sovražnih držav.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

23. Ko sta Akte in Ligija prišli v cesarsko palačo, sta se ustavili blizu vhoda ter gledali sijaj stebrov in kipov, med katerimi je valovila množica povabljen- cev. Akte je Ligiji pravila imena prihajajočih gostov in zraven pripovedovala o vsakomur reči, da je Ligijo bilo groza. Razode- vala ji je krvave skrivnosti te palače: prostor, kjer so umorili cesarja Kaligulo in razbili glavo njegovemu otroku. Klet, kjer si je od gladi zgrizel roke Druzus. Ligija jo je poslušala, zraven pa nehote iskala — Vinicija

24. Akte jo je odvedla v veliko jedilnico. Stotine luči po stenah, stebrih in mizah jo je slepilo, glušilo jo je vzklikanje gostov, ki so pozdravljali Nerona, ko je sedel za mizo. Tedaj pa jo je prebudil znan glas, ki ji je dejal: »Pozdravljena, ti najlepša na svetu in med zvezdami na nebu.« Bil je Vinicij, ki je imel prostor ob njej. Oblečen je bil v škrlatno haljo, na rokah je imel zlate zapestnice, na glavi pa venec iz vrtnic. Ligiji se je zdela tako lep, da mu je v zadržki komaj znala odgovoriti: »Zdravstvuj, Markus.«

Kaj pomaga, če je živalca ljubka, če pa tako smrdi

Po nekaterih južnoameriških pokrajinah živi zanimiva žival, ki bi ji po naše še najbolje rekli »smrduh«. Ameriški domačini ji pravijo »surilho«. Na prvi pogled je ta živalca, ki pripada družini jazbecov, precej ljubka in krotka. Edino njeno »orožje« — če se tako izrazimo — je v tem, da iz posebne žleze izloča tekočino, ki razširja tak smrad daleč naokoli, da človek ali kak drug sovražnik tega smrduha rajši zbeži, kakor da bi ga vsaj nekaj časa morl prenašati.

Med ljudmi, ki so si pridobili svoje bridke izkušnje s tem južnoameriškim smrduhom, je bil tudi nek raziskovalec, ki prej še ni imel nikdar prilike videti te svojevrstne živali. Nekoga dne, ko je mirno in zadovoljno jezdil na konju po nekem gozdu, je nenadno zagledal

smrduha. Najprej je mislil, da ima opravka z mlado lisico. Brž je skočil s konja, da bi ljubko živalco vjel. Smrduh ga je mirno gledal in čakal, da se mu jezdec približa. Preden pa ga je moč zgrabil, je smrduh briznil iz svoje žleze tisto smrdljivo tekočino jezdecu na srajco. V hipu je bil zrak daleč naokrog prepojen s tolikšnim smradom, da je moža minilo prav vse veselje do »ljubke« živalce. Pognal se je brž spet v sedlo ter s konjem zdiral proč iz uste, le malo preveč dišeče okolice.

Pred izrednim sodiščem v Sofiji se je začela velika razprava zoper 18 bolgarskih Judov in zoper nekega bolgarskega industrijca, s čigar pomočjo so Judje spravili v Turčijo in Egipt čez 100 milijonov levov.

100.000madžarskih žensk se je že zapisalo v madžarsko žensko zvezo za državno obrambo.

SELMA LAGERLOEF:

110

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

»Pa menda vendar ne plešemo predlogo?« je vprašala. »Kdaj misli gospod industrijec odpotovati?«

»Čas še ni točno določen, milostna gospa. Toda voz sem pogretnil na prosto in na konje nataknil komate. Vsak hip sem lahko pripravljen.«

Glej, glej! Da, sedaj je Karlina vedela, kam naj usmeri svojo pozornost. Ker pa je njen mož še vedno sedel v mirnem pogovoru s svojimi podrejenimi, je smatrala za najpametnejše, da se naredi brezskrbna.

»Verjetno se je nameraval danes zvečer odpeljati od tukaj, toda morebiti je svojo namero že spremenil,« si je mislila. »Saj bo moral spoznati, da nisem tako nevarna, kakor je mislil.«

Toda kratek hip nato, ko je bila zelo dolga polka pri kraju in se je zopet ozrla po njem, je mož izginil.

Medtem je bila zunaj že nastopila noč in veliki skedenj je bil le slabotno osvetljen po nekaj svetilkah. Karlina si je bila takoj na jasnem, da Schagerstroema ni nič več tu. Nemirno se je ozirala po kočijažu in po strežaju. Zdelo se ji je, da sta tudi ta dva izginila.

Ogrnila si je plašč, se stisnila k fantom, ki so stali pred širokimi vratni v skedenj, da bi se po plesu malce ohladila, rekla nekaj besed, potem pa tiho in neopazno izginila v noč.

Ker ji je bilo na dvorišču vse tuje, skoraj ni vedela, kam naj usmeri svoje korake, da bi dospela spet do stanovanjske hiše. Toda iz kratke razdalje je opazila blesk svetilke in takoj odhit v to smer. Ko je prišla bližje, je videla, da je stala na tleh hlevska

svetilka. Res, kočijaž je bil ravno na tem, da bi vpregel. Ze je vodil ven konja.

Karlina se je splazila prav do voza, ne da bi jo kdo opazil. Sedaj je vedela, kaj je mož nameraval storiti. Če bi izrabila trenutek, ko bo kočijaž obrnil hrbet, bi lahko odprla vrata in stopila v kočijo. Ko bi potem voz zapeljal pred hišo in bi prišel Schagerstroem, da bi se veselil, bi mu lahko povedala, kaj misli o tem njegovem poskusu pobega.

»Zakaj se s menoj ne pogovori o tistem, kar ga muči?« je razmišljala. »Saj je vendar videti trezen fant?«

Toda preden je mogla izvesti svojo nakano, je bil kočijaž že gotov. Obesil je vajeti čez kozla, vzel svoj plašč, ki je ležal na kozlu, ga oblekel in mislil ravno skočiti na svoj prostor, ko se je domislil svetilke. Rekel je konjema pomirjujočo besedo »mirno, mirno!« stopil k svetilki, jo ugasnil in jo odnesel v hlev.

Seveda je pohitel, kakor se je dalo, toda v bližini je bil nekdo, ki je bil še urnejši kakor on. Ravno, ko je bil zaprl hlevska vrata, je zažvižgal bič. Močan klic je pognal konja v poln tek in voz je zdrčel skozi dvoriščne vrata, ki jih je kočijaž že prej odprl na stežaj, po drevoredu navzdol. Voz je izginil v bližnji temi. Slišati je bilo le še drdranje koles in topotanje konj.

Če je sploh kdaj kočijaž hitreje teklet proti gospodarjevi hiši kakor njegov lastni konj, da bi gospodarju poročal, da se je nek zlodjev lump drznil povzpeti se na kozla tik pred njegovim nosom in odvzeti njegov voz, potem je to lastnost pokazal sedaj kočijaž Sundmann z Velikega Sjoetorpa.

V večji je naletel na Schagerstroema v razgovoru z gospodinjo, ki mu je bila javila, da je mlada milostna gospa izginila.

»Gospod industrijec mi je naložil, naj jo pozdravim in ji povem, da nima več časa, da bi se še dlje zadrževal v skedenju. Toda gospa naj le pleše naprej, kolikor se ji zljubi. In če bo stopila k njej, naj ji...«

Kočijaž je ni pustil, da bi izgovorila do konca. Imel je važnejše novice.

Vroč, nemirna INDIJA!

Pod tem naslovom bo naš list začel prihodnje dni prinašati vrsto pisanih in nad vse zanimivih slik iz Indije, dežele, na katero se te dni obrača pozornost vsega sveta. Ne zemljepisnega naštevanja in podatkov, temveč doživljajev, ki jih je bil na svojem potikanju po Indiji in drugod deležen eden najboljših današnjih evropskih potopiscev R. Katz. — »Nebo in pekel na poti v Indijo«.

»Ljudje in živali v Indiji«, »Indija narobe«, »Raztrgana Indija«.

»Vzhod in zahod«, »Mala zelena papiga«, »Uboji milijonar«.

»Indijska vrana«, »Tropska kuhinja«, »Budhov lev gornji zob«.

»Kača v džungli« so nekateri naslovi teh slik, v katerih vstaja pred našimi očmi v neposredno doživetih oblikah Indija taka, kakršna je danes; Indija v svojem vsakdanjem, nerazumljivem, nasprotij polnem življenju; skratka Indija v svoji resnični podobi.

Koga ne bi naš novi podlistek res zanimal?